

Musiqiy ta'lim jarayonida psixologik-pedagogik yondashuvlarning uyg'unligi

Madina Zokirovna Islimova
Buxoro davlat instituti

Annotatsiya: Maqolada musiqiy ta'lim jarayonini tashkil etishda psixologik va pedagogik yondashuvlarning integratsiyasi masalalari tahlil qilingan. Tadqiqotda musiqiy ta'limning psixologik asoslari, bolalarning yosh va individual xususiyatlari, musiqiy qobiliyatlarning rivojlanish mexanizmlari hamda pedagogik jarayonni loyihalashtirishda psixologik bilimlardan foydalanish yo'llari ko'rib chiqilgan. Maqolada kognitiv, gymanistik, faoliyat, shaxsga yo'naltirilgan va boshqa zamonaviy psixologik-pedagogik yondashuvlarning musiqiy ta'limdagi o'ziga xos jihatlari yoritilgan. Tadqiqotda pedagog va o'quvchi o'rtasidagi o'zaro munosabatlar, motivatsiya mexanizmlari, emotsional muhitning ta'siri, individual va guruhli ishlash metodikasi, shuningdek, ta'lim jarayonida psixologik qulay sharoitlarni yaratish masalalari ilmiy asoslangan.

Kalit so'zlar: psixologik-pedagogik yondashuv, musiqiy ta'lim, integratsiya, yosh xususiyatlari, musiqiy qobiliyatlar, kognitiv rivojlanish, emotsional soha, motivatsiya

The harmony of psychological and pedagogical approaches in the process of music education

Madina Zakirovna Islimova
Bukhara State Institute

Abstract: The article analyzes the issues of integration of psychological and pedagogical approaches in the organization of the musical educational process. The study considers the psychological foundations of musical education, age and individual characteristics of children, mechanisms of development of musical abilities, and ways of using psychological knowledge in designing the pedagogical process. The article highlights the specific aspects of cognitive, humanistic, activity, person-oriented and other modern psychological and pedagogical approaches in musical education. The study scientifically substantiates the issues of interaction between the teacher and the student, motivation mechanisms, the influence of the emotional environment, individual and group work methods, as well as the creation of psychologically favorable conditions in the educational process.

Keywords: psychological and pedagogical approach, musical education, integration, age characteristics, musical abilities, cognitive development, emotional sphere, motivation

Zamonaviy ta'lim tizimida psixologiya va pedagogikaning integratsiyasi muhim ahamiyat kasb etmoqda. Musiqiy ta'lim sohasi bu jihatdan ayniqsa o'ziga xos, chunki musiqa san'atining o'zi insonning psixologik tabiatiga chuqur ta'sir ko'rsatadi va uning shaxsiy rivojlanishida katta rol o'ynaydi. Psixologik-pedagogik yondashuvlarning uyg'unligi - bu ta'lim jarayonini tashkil etishda psixologik qonuniyatlar, bolalarning ruhiy rivojlanish xususiyatlari va pedagogik metodika prinsiplarinining bir-birini to'ldiruvchi, izchil birlashuvdir.

Musiqiy ta'limda psixologik-pedagogik yondashuvlarning uyg'un qo'llanilishi pedagogga o'quvchilarning individual xususiyatlarini chuqur tushunish, ularning qobiliyatlarini samarali rivojlantirish, qulay emotsional muhit yaratish va yuqori ta'lim natijalariga erishish imkonini beradi. Bu yondashuv nafaqat musiqiy bilim va ko'nikmalarni o'zlashtirishni, balki bolalarning intellektual, emotsional va ijtimoiy rivojlanishini ham ta'minlaydi.

Psixologik va pedagogikaning o'zaro bog'liqligi

Psixologiya va pedagogikaning umumiy predmeti. Har ikkala fan ham inson shaxsini, uning rivojlanishi va shakllanishini o'rganadi, lekin turli nuqtai nazardan:

- Psixologiya - psixik jarayonlar, holatlar va xususiyatlar qonuniyatlarini o'rganadi
- Pedagogika - ta'lim va tarbiya jarayonlarini, ularning metodlari va shakllarini tadqiq etadi

Integratsiyaning zaruriyati. L.S.Vigotskiy, S.L.Rubinshteyn, A.N.Leontev kabi yirik olimlar ta'kidlashlaricha, samarali ta'lim jarayonini tashkil etish uchun pedagogik amaliyot psixologik bilimlar bilan boyitilishi shart. Xususan:

- Bolalarning yosh xususiyatlarini bilish
- Psixik rivojlanish qonuniyatlarini tushunish
- Individual farqlarni hisobga olish
- Emotsional va motivatsion mexanizmlarni ishlatish
- Psixologik qulay muhit yaratish

Musiqiy ta'limning o'ziga xosligi. Musiqa psixologiyasi (B.M.Teplov, E.V.Nazaykinskiy, V.I.Petrushin) tadqiqotlariga ko'ra, musiqiy faoliyat insonning deyarli barcha psixik jarayonlarini faollashtiradi:

- Sensorli-pertseptiv soha (idrok, sezgi)
- Kognitiv soha (fikrlash, xotira, diqqat)
- Emotsional-irodaviy soha (his-tuyg'ular, iroda)
- Ijodiy soha (tasavvur, fantaziya)

Asosiy psixologik-pedagogik yondashuvlar

1. Yosh yondashuvi (Ontogenetik yondashuv)

Bu yondashuv bolalarning yosh xususiyatlarini chuqur bilish va hisobga olishga asoslangan.

Nazariy asos: L.S.Vigotskiy, D.B.Elkonin, J.Piaget, E.Erikson va boshqalarning yosh davrlashtirish nazariyalari.

Musiqiy ta'limdagi qo'llanilishi:

Erta yosh (1-3 yosh):

- Psixologik xususiyatlar: Sensorli idrok ustunligi, taqlid qilishga moyillik, qisqa diqqat mudati, emotsional beqarorlik

- Pedagogik strategiya:

- Oddiy, qisqa musiqiy namunalar
- Ko'p takrorlash va mashq qilish
- Harakat bilan birgalikda musiqa
- Emotsional aloqa orqali o'rgatish
- Oila muhitida musiqiy tarbiya

Maktabgacha yosh (3-7 yosh):

- Psixologik xususiyatlar: O'yin faoliyati yetakchi, tasavvur faol rivojlanadi, obrazli fikrlash, musiqiy eshitish sezgirlashuvi

- Pedagogik strategiya:

- O'yin texnikalari ustunligi
- Musiqiy obrazlar va syujetlar
- Ijodiy improvizatsiya
- Emotsional ifodadorlik rivojlantirish
- Faol musiqiy faoliyat (kuylash, harakatlar, chalish)

Kichik maktab yoshi (7-10 yosh):

- Psixologik xususiyatlar: O'rganish faoliyati yetakchi, mantiqiy fikrlash rivojlanishi, ixtiyoriy diqqat, musiqiy xotira mustahkamlanishi

- Pedagogik strategiya:

- Tizimli musiqiy bilimlar berish
- Nota savodxonligi o'rgatish
- Musiqiy nazariya asoslari
- Texnik ko'nikmalarni rivojlantirish
- Konsert faoliyati boshlash

O'smirlik davri (11-15 yosh):

- Psixologik xususiyatlar: Shaxsiy o'zini anglash, tanqidiy fikrlash, mustaqillikka intilish, musiqiy did shakllanishi

- Pedagogik strategiya:

- Musiqiy madaniyat kengaytirilishi

- Mustaqil repertuar tanlash
- Musiqiy tahlil va interpretatsiya
- Ijodiy loyihalar
- Hamkorlik va ansambli ijro

2. Faoliyat yondashuvi

Nazariy asos: A.N.Leontev, S.L.Rubinshteyn, P.Ya.Galperin tomonidan ishlab chiqilgan faoliyat nazariyasi.

Asosiy g'oya: Shaxs faoliyat jarayonida, faol amaliy ishtirok orqali rivojlanadi va shakllanadi.

Musiqiy ta'limdagi amalga oshirilishi:

Musiqiy faoliyat tuzilmasi:

1. Motivatsion komponent - musiqaga qiziqish, ehtiyoj
2. Maqsadli komponent - aniq musiqiy vazifalar
3. Operatsion komponent - musiqiy harakatlar, usullar
4. Natija - musiqiy mahsulot, ijro

Faoliyat turlarining ketma-ketligi:

- Idrok faoliyati (tinglash, mushohada qilish)
- Takrorlash faoliyati (taqlid, namuna bo'yicha)
- O'zgartirish faoliyati (variatsiya, adaptatsiya)
- Ijodiy faoliyat (improvizatsiya, kompozitsiya)

Pedagogik amaliyot:

- Bolalarni passiv tinglovchi emas, faol ishtirokchi qilish
- Har bir mashg'ulotda turli musiqiy faoliyat turlarini birlashtirish
- Amaliy-ijodiy vazifalar berishga e'tibor
- Natijaga yo'naltirilgan ishlash
- Portfolio va ijrolar orqali yutuqlarni ko'rsatish

3. Shaxsga yo'naltirilgan yondashuv

Nazariy asos: K.Rogers, A.Maslow (gumanistik psixologiya), I.S.Yakimanskaya, E.V.Bondarevskaya (shaxsga yo'naltirilgan pedagogika).

Asosiy g'oya: Har bir o'quvchi noyob shaxs sifatida qaraladi, uning individual xususiyatlari, qiziqishlari va ehtiyojlari ta'limning markazida turadi.

Musiqiy ta'limdagi qo'llanilishi:

Individual xususiyatlarni aniqlash:

- Musiqiy qobiliyatlar darajasi va turlari
- Ovoz xususiyatlari va imkoniyatlari
- O'rganish uslublari (vizual, audial, kinestetik)
- Temperament va xarakter xususiyatlari
- Qiziqishlar va musiqiy afzalliklar

Individual ta'lim traektoriyasi:

- Shaxsiy o'quv rejasi ishlab chiqish
- Individual repertuar tanlash
- Moslashtirilgan mashg'ulotlar tempi
- Har bir o'quvchi uchun qo'shimcha imkoniyatlar
- Shaxsiy muvaffaqiyat mezonlari

Pedagogik munosabatlar:

- O'quvchini sub'ekt sifatida qabul qilish
- Hurmat va ishonch muhiti
- Emotsional qo'llab-quvvatlash
- Tanqid emas, konstruktiv fikr-mulohaza
- Hamkorlik va sheriklik munosabatlari

4. Kognitiv yondashuv

Nazariy asos: J.Piaget, J.Bruner, L.S.Vigotskiy va boshqalarning kognitiv rivojlanish nazariyalari.

Asosiy g'oya: Ta'lim - bu faol kognitiv jarayon bo'lib, unda o'quvchi bilimlarni passiv qabul qilmay, balki faol ravishda quradi va qayta ishlaydi.

Musiqiy ta'limdagi amalga oshirilishi:

Musiqiy fikrlashni rivojlantirish:

- Musiqiy tahlil ko'nikmalari
- Asarlar tuzilmasini tushunish
- Musiqiy til elementlarini anglash
- Muammoli vaziyatlar va ijodiy topshiriqlar
- Musiqiy terminologiya o'zlashtirish

Metakognitiv ko'nikmalar:

- O'z o'rganish jarayonini anglash
- Strategiyalarni rejalashtirish
- O'z-o'zini nazorat qilish
- Xatolarni tahlil qilish va tuzatish
- Refleksiya va o'z-o'zini baholash

Pedagogik usullar:

- Muammoli-izlanish metodlari
- Evristik suhbatlar
- Loyiha faoliyati
- Tanqidiy fikrlashni rivojlantirish
- Bilimlarni turli kontekstlarda qo'llash

5. Gumanistik yondashuv

Nazariy asos: K.Rogers, A.Maslow, V.Frankl va boshqalarning gumanistik psixologiya g'oyalari.

Asosiy g'oya: Har bir inson o'zini ro'yobga chiqarish (self-aktualizatsiya) ehtiyojiga ega. Ta'lim bu jarayonni qo'llab-quvvatlashi kerak.

Musiqiy ta'limdagi qo'llanilishi:

Pedagogik printsiplar:

- O'quvchining ichki motivatsiyasiga tayanish
- Erkinlik va tanlov imkoniyati
- Ijodiy o'z-o'zini ifodalash
- Baholash emas, rag'batlantirish
- Psixologik xavfsizlik muhiti

Emotsional muhit:

- Qabul qilish va tushunish atmosferasi
- Xatolardan qo'rqmaslik
- Ijobiy qayta aloqa
- O'ziga ishonchni mustahkamlash
- Muvaffaqiyat tajribasini yaratish

O'quvchi markazli darslar:

- O'quvchilar qiziqishlaridan kelib chiqish
- Birgalikda maqsad belgilash
- Ochiq muloqot va dialoglar
- O'quvchilar tashabbusi va tanlovlari
- Shaxsiy ma'no va qiymatlarni topish

6. Sotsial-psixologik yondashuv

Nazariy asos: L.S.Vigotskiy (sotsial-madaniy rivojlanish), B.G.Ananev, A.V.Petrovsky (shaxslararo munosabatlar).

Asosiy g'oya: Shaxs ijtimoiy muhitda, boshqalar bilan muloqot jarayonida shakllanadi.

Musiqiy ta'limdagi qo'llanilishi:

Ijtimoiy o'rganish:

- Pedagog namunasi va modeli
- Tengdoshlardan o'rganish
- Hamkorlik va jamoa ishi
- Musiqiy-ijtimoiy tajriba
- Madaniy an'analarni o'zlashtirish

Jamoa musiqalash:

- Xor va ansambl ijrosi
- Orkestr faoliyati
- Musiqiy loyihalar jamoasi
- Bir-birini tinglash va hissiyot bilish
- Ijtimoiy rollar tajribasi

Pedagogik muloqot:

- Emotsional aloqa o'rnatish
- Ijobiy mikroiklim yaratish
- Konfliktisiz muloqot ko'nikmalari
- Hamkorlik madaniyati
- O'zaro yordam va qo'llab-quvvatlash

Yondashuvlarning integratsiyasi amaliyotda

Kompleks dars modelida

Samarali musiqiy mashg'ulot turli yondashuvlarning uyg'un birlashuvini talab qiladi:

Dars boshlang'ich bosqichi:

- Gumanistik yondashuv: Emotsional aloqa, qabul qiluvchi muhit
- Motivatsion komponent: Qiziqish uyg'otish, ichki motivatsiya
- Yosh yondashuv: Yoshga mos kirish usullari

Asosiy bosqich:

- Faoliyat yondashuv: Faol musiqiy mashg'ulotlar
- Kognitiv yondashuv: Yangi bilimlarni qayta ishlash
- Shaxsga yo'naltirilgan: Individual vazifalar, tanlov imkoniyati
- Sotsial yondashuv: Guruh va juftlik ishlari

Yakuniy bosqich:

- Kognitiv yondashuv: Refleksiya, umumlashtirish
- Gumanistik yondashuv: Ijobiy baholash, rag'batlantirish
- Shaxsiy o'sish: O'z yutuqlarini anglash

Individual ishlashda

Shaxsiy darslar va konsultatsiyalarda:

Diagnostika bosqichi:

- Psixologik xususiyatlarni o'rganish
- Musiqiy qobiliyatlarni baholash
- O'rganish uslublarini aniqlash
- Motivatsiya manbalarini topish

Rejalashtirish:

- Individual o'quv traektoriyasi
- Yosh va shaxsiy xususiyatlar hisobga olish
- Kognitiv imkoniyatlarga moslashtirish
- Emotsional ehtiyojlarni qondirish

Amalga oshirish:

- Shaxsga moslashtirilgan metodlar
- Qulay temp va yuklanish
- Doimiy qayta aloqa

- Moslashuvchan strategiyalar

Guruh mashg'ulotlarida

Differensiatsiya:

- Turli darajadagi topshiriqlar (kognitiv yondashuv)
- Har bir o'quvchiga e'tibor (shaxsga yo'naltirilgan)
- Kichik guruhlar tashkil etish (sotsial yondashuv)
- Hamkorlik shakllarini rivojlantirish (faoliyat yondashuvi)

Inklyuziv ta'lim:

- Maxsus ehtiyojli bolalarni qo'llab-quvvatlash
- Universal pedagogik dizayn
- Moslashuvchan materiallar va usullar
- Har kimning muvaffaqiyat imkoniyati

Pedagogning professional kompetensiyalari

Psixologik-pedagogik yondashuvlarni uyg'un qo'llash uchun pedagog quyidagilarga ega bo'lishi kerak:

Psixologik kompetensiya

Bilimlar:

- Yosh psixologiyasi
- Musiqiy qobiliyatlar psixologiyasi
- Shaxs psixologiyasi
- Pedagogik psixologiya
- Emotsional intellekt nazariyasi

Ko'nikmalar:

- Psixologik diagnostika
- Individual xususiyatlarni kuzatish va tahlil qilish
- Emotsional holatni boshqarish
- Psixologik qo'llab-quvvatlash
- Konfliktlarni hal qilish

Pedagogik kompetensiya

Bilimlar:

- Zamonaviy pedagogik yondashuvlar
- Metodika va texnologiyalar
- Ta'lim tizimi va standartlari
- Musiqiy ta'lim tarixi va nazariyasi

Ko'nikmalar:

- Ta'lim jarayonini loyihalashtirish
- Turli metodlarni qo'llash
- Differensiatsiya va individualizatsiya
- Baholash va monitoring

- Innovatsion yondashuvlar

Kommunikativ kompetensiya

Ko'nikmalar:

- Pedagogik muloqot mahorati
- Empatiya va tushunish
- Ijobiy qayta aloqa berish
- Ota-onalar bilan hamkorlik
- Jamoa bilan ishlash

Shaxsiy kompetensiya

Sifatlar:

- Refleksiv qobiliyat
 - Ijodiy fikrlash
 - Moslashuvchanlik
 - O'z-o'zini rivojlantirish
 - Emotsional barqarorlik
- Psixologik qulay ta'lim muhitini yaratish*

Fizik muhit

- Qulay, estetik jihatdan bezatilgan xona
- Yaxshi yorug'lik va ventilyatsiya
- Musiqiy asboblari va texnika
- Ko'rgazmali materiallar
- Ijodiy ishlash uchun joy

Psixologik muhit

Xavfsizlik hissi:

- Qabul qiluvchi atmosfera
- Xatolarga tolerantlik
- Tanqidsiz yondashuv
- Qo'llab-quvvatlash va himoya

Muloqot madaniyati:

- Hurmat va e'tibor
- Ochiq dialog
- Eshitish va tushunish
- Ijobiy qayta aloqa

Ijodiy atmosfera:

- Tajriba qilish erkinligi
- Yangilik va turlilik
- Ijodiy g'oyalarni qo'llab-quvvatlash
- Badiiy muhit

Emotsional muhit

Ijobiy emotsiyalar:

- Quvonch va zavq
- Muvaffaqiyat hissi
- G'urur va qoniqish
- Ilhom va ruhlanish

Emotsional intellektni rivojlantirish:

- His-tuyg'ularni tanish va nomlash
- Emotsiyalarni ifodalash yo'llari
- O'zini va boshqalarni tushunish
- Empatiya va hamdardlik

Amaliy tavsiyalar

Mashg'ulotlarni rejalashtirish

1. Psixologik tahlil: O'quvchilarning hozirgi holati, ehtiyojlari
2. Pedagogik maqsadlar: Yosh va individual xususiyatlar asosida
3. Metodlar tanlash: Turli yondashuvlarni birlashtirish
4. Muhit tayyorlash: Psixologik qulay sharoitlar
5. Moslashuvchanlik: Vaziyatga qarab o'zgartirish imkoniyati

Muloqot strategiyalari

Ijobiy qayta aloqa:

- Aniq va konstruktiv
- O'z vaqtida va individual
- Kuchli tomonlarni ta'kidlash
- O'sish yo'nalishlarini ko'rsatish

Motivatsiya qilish:

- Ichki motivatsiyani qo'llab-quvvatlash
- Qiziqarli materiallar va vazifalar
- Muvaffaqiyat imkoniyatlarini yaratish
- Harakatchanlikni rag'batlantirish

O'z-o'zini takomillashtirish

Professional o'sish:

- Psixologiya va pedagogika bo'yicha o'qish
- Malaka oshirish kurslari
- Tajriba almashish
- Refleksiv amaliyot

Shaxsiy rivojlanish:

- O'z emotsional holatini boshqarish
- Stress bilan kurashish usullari
- Ijodiy salohiyatni rivojlantirish
- Hayot va ish balansini saqlash

Xulosa

Musiqiy ta'lim jarayonida psixologik-pedagogik yondashuvlarning uyg'unligi - bu zamonaviy, samarali va gumanistik ta'limning asosi hisoblanadi. Turli nazariy yondashuvlarning - yosh, faoliyat, shaxsga yo'naltirilgan, kognitiv, gumanistik va sotsial-psixologik yondashuvlarning - integratsiyasi pedagogga o'quvchilar bilan chuqur, ko'p qirrali va natijali ishlash imkonini beradi.

Psixologik bilimlar pedagogik amaliyotni boyitadi va uni ilmiy asosga qo'yadi. Pedagog bolalarning psixologik xususiyatlarini, rivojlanish qonuniyatlarini, motivatsiya mexanizmlarini va emotsional ehtiyojlarini tushunib, ta'lim jarayonini yanada maqsadga muvofiq va samarali tashkil eta oladi. Shu bilan birga, pedagogik mahorat va metodika psixologik bilimlarni amaliy hayotga tatbiq etishning vositasi bo'lib xizmat qiladi.

Musiqiy ta'limning o'ziga xos xususiyatlari - musiqaning emotsional ta'siri, ijodiy xarakter, estetik qiymat - psixologik-pedagogik yondashuvlarning integratsiyasini ayniqsa zarur va samarali qiladi. Musiqa orqali bolalarning nafaqat musiqiy qobiliyatlari, balki umumiy intellektual, emotsional va ijtimoiy rivojlanishi ta'minlanadi.

Kelajakda psixologiya va pedagogika fanlarining davom etayotgan rivojlanishi, yangi tadqiqotlar va innovatsion yondashuvlar musiqiy ta'limni yanada takomillashtirish, har bir o'quvchining noyob potentsialini ochish va musiqa orqali harmonik rivojlangan shaxsni tarbiyalash imkoniyatlarini kengaytiradi. Pedagog esa o'z professional faoliyatida psixologik-pedagogik bilimlarni doimiy boyitib borishi va ularni ijodiy, uyg'un qo'llashi orqali yuqori ta'lim natijalariga erishishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. КБ Холиков. Отличие музыкальной культуры от музыкального искусства в контексте эстетика. Science and Education 3 (5), 1562-1569
2. КБ Холиков. Роль теоретичности и применения информационных систем в области теории, гармонии и полифонии музыки. Scientific progress 2 (3), 1044-1051
3. КБ Холиков. Образовательное учреждение высшего профессионального образования в музыкальной отрасли Узбекистана. Scientific progress 2 (6), 946-951
4. КБ Холиков. Музыкальная идея и создание новых идей, его развитие. Science and Education 5 (6), 129-136
5. КБ Холиков. Неизбежность новой методологии музыкальной педагогике. Science and Education 4 (1), 529-535

6. КБ Холиков. Характеристика психологического анализа музыкальной формы, измерение ракурса музыкального мозга. *Science and Education* 4 (7), 214-222
7. КБ Холиков. Локально одномерные размеры, основа динамично развитого произведения музыки. *Science and Education* 3 (11), 1007-1014
8. КБ Холиков. Задачи хора для вырождающегося нагруженного управления косвенного, противоположного и параллельно-двигающегося голоса. *Scientific progress* 2 (3), 690-696
9. КБ Холиков. Прослушка классической музыки и воздействия аксонов к нервной системе психологического и образовательного процесса. *Science and Education* 4 (7), 142-153
10. КБ Холиков. Манера педагогической работы с детьми одарёнными возможностями. *Science and Education* 4 (7), 378-383
11. КБ Холиков. Магнитные свойства тяготение к человеку многоголосного произведения музыке. *Scientific progress* 2 (3), 728-733
12. КБ Холиков. Система грамматических форм полифонии, свойственных для классической многоголосной музыки. *Science and Education* 5 (11), 137-142
13. КБ Холиков. Искажения при синхронном направлении двух голосов в одновременной системе контрапункта и их решение. *Science and Education* 5 (11), 143-149
14. КБ Холиков. Три новые версии дефиниции формулировки мажора и минора. *Science and Education* 5 (11), 150-157
15. КБ Холиков. Психика музыкальной культуры и связь функции головного мозга в музыкальном искусстве. *Science and Education* 4 (7), 260-268
16. КБ Холиков. Перенос энергии основного голоса к другим голосам многоголосной музыки. *Science and Education* 3 (12), 607-612
17. КБ Холиков. Дифференцированное обучение студентов на занятиях гармонии и анализа музыкальных произведений. *Scientific progress* 2 (3), 1038-1043
18. КБ Холиков. Модели информационного влияния на музыку управления и противоборства. *Science and Education* 4 (7), 396-401
19. КБ Холиков. Характер музыки и результат смысловое содержание произведения. *Scientific progress* 2 (4), 563-569
20. КБ Холиков. Абстракция в представлении музыкально психологического нейровизуализации человека. *Science and Education* 4 (7), 252-259
21. КБ Холиков. Внимания музыканта и узкое место захвата подавление повторения, сходство многовоксельного паттерна. *Science and Education* 4 (7), 182-188

22. КБ Холиков. Защитный уровень мозга при загрузке тренировочных занятиях и музыкального моделирование реальных произведениях. Science and Education 4 (7), 269-276

23. КБ Холиков. Элементы музыкальной логики, фундамент музыкального построения. Science and Education 3 (1), 578-583

24. КБ Холиков. Основные концепции, проблемы и методы как теории и гармония в деятельности учителя музыкальной культуры в школе. Science and Education 3 (1), 663-670

25. КБ Холиков. Музыкальная модель, эффективный численный ритм и программный комплекс для концентрации вокального пения. Science and Education 3 (1), 546-552

26. КБ Холиков. Содержание урока музыки в общеобразовательном школе. Scientific progress 2 (3), 1052-1059

27. КБ Холиков. Музыка и психология человека. Вестник интегративной психологии, 440-443 2 (1), 440-443

28. КБ Холиков. Новые мышление инновационной деятельности по музыкальной культуры в вузах Узбекистана. Science and Education 4 (7), 121-129

29. КБ Холиков. Фокус внимания и влияние коры височной доли в разучивании музыкального произведения. Science and Education 4 (7), 304-311

30. КБ Холиков. Особенность взаимосвязанности между преподавателем и учащимся ракурса музыки в различных образовательных учреждениях: детском саду, школе, вузе. Science and Education 4 (2), 1055-1062